

SEPA

Ο ενιαίος χώρος πληρωμών σε ευρώ

Επιμέλεια: **Κώστας Ταβλαρίδης**, Διευθυντής Τομέα Συστημάτων Πληρωμών της ΕΕΤ
Βασίλης Παναγιωτίδης, Στέλεχος Τομέα Συστημάτων Πληρωμών της ΕΕΤ

*Πρόληψη και καταπολέμηση
του οικονομικού εγκλήματος
που συνδέεται με τη χρήση καρτών
στο νέο περιβάλλον
του ενιαίου χώρου πληρωμών
σε ευρώ*

A. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Η υιοθέτηση του Πλαισίου για τις κάρτες πληρωμών στο περιβάλλον του SEPA (SEPA Cards Framework)¹ και η μετάπτωση των καρτών και των τερματικών από την τεχνολογία της μαγνητικής πίστας στην τεχνολογία του EMV chip έχουν επιφέρει σημαντικές αλλαγές στην πανευρωπαϊκή αγορά καρτών και επιβάλλουν, μεταξύ άλλων, τη δημιουργία ενός νέου περιβάλλοντος πρόληψης του οικονομικού εγκλήματος που συνδέεται με τη χρήση καρτών. Όπως ήταν αναμενόμενο, η υιοθέτηση της τεχνολογίας του EMV chip αποδείχτηκε εξαιρετικά αποτελεσματική στην καταπολέμηση της απάτης με κάρτες, ωστόσο παρατηρείται:

1. σταδιακή μετατόπιση της απάτης με κάρτες από εκείνες τις χώρες που έχουν προχωρήσει στην υιοθέτηση της τεχνολογίας EMV chip και PIN, προς εκείνες που ακόμα υστερούν στην υιοθέτηση αυτής της τεχνολογίας, και
2. ποιοτική διαφοροποίηση της τυπολογίας της απάτης με κάρτες (από τις «παραδοσιακές» τυπολογίες του skimming και της πλαστότητας σε νέους τρόπους απάτης που χαρακτηρίζονται από την έλλειψη φυσικής παρουσίας της κάρτας²).

Λαμβάνοντας υπόψη τις ανωτέρω εξελίξεις, τόσο τα αρμόδια θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, δηλαδή η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, όσο και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών³ προχώρησαν σε μια σειρά ενεργειών που έχουν ως στόχο τον περιορισμό, εντός συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος, του οικονομικού εγκλήματος που συνδέεται με τη χρήση καρτών.

B. Οι πρωτοβουλίες των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας

(1) Το πρόγραμμα δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την πρόληψη του οικονομικού εγκλήματος που συνδέεται με τις πληρωμές που πραγματοποιούνται χωρίς τη χρήση μετρητών

Τον Οκτώβριο του 2004 δημοσιεύθηκε η Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁴ με το νέο πρόγραμμα δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα έτη 2004-2007 σχετικά με την πρόληψη της απάτης στα μέσα πληρωμών πλην των μετρητών. Η Ανακοίνωση επικαιροποιεί τους στόχους και τις δράσεις που είχαν προσδιοριστεί με το 1ο πρόγραμμα δράσης 2001-2003, για το ίδιο θέμα⁵.

¹ Το SCF είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών http://www.europeanpaymentscouncil.eu/knowledge_bank_detail.cfm?documents_id=18

² Όταν χρησιμοποιείται το ηλεκτρονικό αυτό εργαλείο πληρωμής στο πλαίσιο συναλλαγών ηλεκτρονικού εμπορίου, καθώς και για ταχυδρομικές ή τηλεφωνικές παραγγελίες.

³ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την αποστολή, τα μέλη και τα όργανα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών (European Payment Council - EPC) βλέπε <http://www.europeanpaymentscouncil.eu>

⁴ COM (2004) 679, τελικό, 20.10.2004.

⁵ COM (2001) 11, τελικό, 9.2.2001.

Οι βασικές κατευθύνσεις της Ανακοίνωσης για την ανάληψη πρωτοβουλιών προς επίτευξη του στόχου της πρόληψης των απατών στα μέσα πληρωμών πλην των μετρητών είναι οι ακόλουθες:

- Η ενίσχυση του ρόλου και η αναδιοργάνωση του EU Fraud Prevention Expert Group (FPEG), το οποίο αποτελεί συμβουλευτικό όργανο της Επιτροπής για τα συγκεκριμένα θέματα.
- Η παρακολούθηση των τεχνολογικών εξελίξεων σε θέματα που άπτονται της προστασίας των μέσων και συστημάτων πληρωμών.
- Η διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών της αγοράς και των δημόσιων (ευρωπαϊκών και εθνικών) αρχών που είναι υπεύθυνες για την πρόληψη και την καταπολέμηση της απάτης στα μέσα πληρωμών.
- Η υλοποίηση προγραμμάτων εκπαίδευσης και η δημιουργία εκπαιδευτικού και ενημερωτικού υλικού.
- Η ενίσχυση της συνεργασίας με τρίτες χώρες.

(2) Η θέση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

Στην 4η έκθεση προόδου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας⁶ για τους στόχους και τις προθεσμίες υλοποίησης του Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε Ευρώ αναφέρεται ότι «θα πρέπει να έχει αναπτυχθεί μια ολοκληρωμένη στρατηγική για τον περιορισμό της απάτης με κάρτες, ιδίως σε διασυνοριακό πλαίσιο⁷». Η εν λόγω ολοκληρωμένη στρατηγική, πάντα σύμφωνα με την ΕΚΤ, θα πρέπει να περιλαμβάνει «την ανάπτυξη και εφαρμογή προτύπων για κάθε φάση της πληρωμής με κάρτα και την καταπολέμηση μορφών απάτης εκτός αυτών που καλύπτει το πρότυπο EMV⁸».

Γ. Οι Συστάσεις του Ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών

Η Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών ενέκρινε Ψήφισμα σχετικά με την πρόληψη και καταπολέμηση της απάτης με κάρτες στο νέο περιβάλλον του SEPA. Στο Ψήφισμα περιλαμβάνονται τρεις βασικές Συστάσεις, οι οποίες απευθύνονται σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς της αγοράς καρτών (εθνικά και διεθνή σχήματα καρτών, εκδότες και αποδέκτες καρτών, προμηθευτές λογισμικού και εξοπλισμού, κ.λπ.). Η αποτελεσματική υιοθέτησή τους, στα χρονοδιαγράμματα που ορίζονται, θα παρακολουθείται από την Ομάδα Εργασίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών για τις Κάρτες⁹.

⁶ Οι εκθέσεις προόδου της ΕΚΤ είναι διαθέσιμες στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.ecb.int/paym/pol/sepa/html/index.en.html>

⁷ ΕΚΤ, Προς έναν Ενιαίο Χώρο Πληρωμών σε Ευρώ - Στόχοι και Προθεσμίες, Φεβρουάριος 2006, σελ. 18.

⁸ *Ibid*, σελ. 19.

⁹ Γνωστή και ως Cards Working Group (CWG).

Σύσταση αριθ. 1:

Πρόληψη της χρήσης πλαστών/παραποιημένων καρτών σε τερματικά SEPA

Οι κάρτες πληρωμών χρησιμοποιούνται είτε στις αυτόματες ταμειολογιστικές μηχανές (ATM) είτε στις ηλεκτρονικές συσκευές με τις οποίες είναι εφοδιασμένες οι επιχειρήσεις και είναι γνωστές ως POS (Point of Sales – POS terminals). Υπενθυμίζεται ότι, παρόλο που οι κάρτες πληρωμών θα εκδίδονται, σύμφωνα με τις επιταγές του SEPA Cards Framework, με EMV chip, εντούτοις θα συνεχίσουν – για λόγους διαλειτουργικότητας και χρήσης τους σε non-SEPA χώρες – να φέρουν στην οπίσθια πλευρά τους τη μαγνητική πίστα, γνωστή και ως “magnetic stripe”. Έτσι είναι δυνατόν, όταν ένα τερματικό δεν μπορεί να «διαβάσει» το περιεχόμενο του EMV chip που φέρει μια κάρτα, αυτό να οδηγείται στο να «διαβάσει» το περιεχόμενο της μαγνητικής πίστας προκειμένου να ολοκληρωθεί η συναλλαγή. Σε αυτή την περίπτωση έχουμε το λεγόμενο “magstripe fallback”.

Ο μόνος τρόπος εξάλειψης της χρήσης πλαστών και παραποιημένων καρτών πληρωμής στα τερματικά αποδοχής τους (ATM και POS) είναι ο δραστικός περιορισμός και η σταδιακή εξάλειψη του magstripe fallback για EMV συναλλαγές καρτών, από τα ATM και τα POS στον Ενιαίο Χώρο Πληρωμών σε Ευρώ.

Το αργότερο μέχρι το τέλος του 2010 θα πρέπει να έχει πάψει να υφίσταται η δυνατότητα του magstripe fallback και συνεπώς:

- (1)** τα σχήματα καρτών (εθνικά και διεθνή) θα πρέπει να λάβουν έγκαιρα όλα τα απαραίτητα μέτρα προετοιμασίας για την ικανοποίηση του χρονοπρογράμματος στο επίπεδο της αποδοχής καρτών, και
- (2)** οι τράπεζες που εκδίδουν κάρτες πληρωμών θα πρέπει να επισπεύσουν περαιτέρω τη μετάπτωση στην τεχνολογία του EMV chip.

Σύσταση αριθ. 2:

Καταπολέμηση της απάτης σε συναλλαγές που πραγματοποιούνται χωρίς τη φυσική παρουσία της κάρτας πληρωμής

Σήμερα υπάρχουν αποτελεσματικά εργαλεία για την καταπολέμηση αυτού του τύπου απάτης, η υιοθέτησή τους όμως θα πρέπει να γίνει πιο συστηματικά. Σε αυτό το πλαίσιο συστήνονται τα ακόλουθα:

- (1)** Στο περιβάλλον ηλεκτρονικού εμπορίου, από την 1η Ιανουαρίου 2008 και για τις επιχειρήσεις ή κατηγορίες επιχειρήσεων που είναι περισσότερο επιρρεπείς σε απάτες σε συναλλαγές που πραγματοποιούνται χωρίς τη φυσική παρουσία της κάρτας, τα σχήματα καρτών θα πρέπει να επιβάλουν τα εξής:
 - οι τράπεζες-αποδέκτες συναλλαγών με κάρτες πληρωμών να αποδέχονται και να μεταφέρουν τον αριθμό CVX2 (Card Verification (value or code) 2), ο οποίος είναι αποτυπωμένος στην πίστα υπογραφής της κάρτας,
 - οι τράπεζες που εκδίδουν κάρτες πληρωμών θα πρέπει να απορρίπτουν κάθε αίτημα έγκρισης συναλλαγής, εφόσον χρησιμοποιείται λανθασμένη αξία CVX2 (CVX2 mismatch), και
 - οι τράπεζες που εκδίδουν κάρτες πληρωμών θα πρέπει να απορρίπτουν κάθε αίτημα έγκρισης συναλλαγής, εφόσον αυτό δεν συνοδεύεται από την αξία CVX2 (CVX2 missing).
- (2)** Στις περιπτώσεις χρήσης καρτών πληρωμών στο πλαίσιο συναλλαγών μέσω ταχυδρομείου ή τηλεφώνου τα σχήματα καρτών θα πρέπει να διερευνήσουν την πιθανότητα επιβολής αντίστοιχων κανόνων χρήσης της αξίας CVX2, τόσο από τους αποδέκτες, όσο και από τους εκδότες καρτών.
- (3)** Στο περιβάλλον του ηλεκτρονικού εμπορίου τα σχήματα καρτών πληρωμών θα πρέπει να δώσουν κίνητρα υιοθέτησης της εφαρμογής 3D Secure και να προστατεύσουν τους αποδέκτες καρτών, από την 1η Ιανουαρίου 2009, έναντι οποιασδήποτε ευθύνης σε περιπτώσεις όπου ο «ηλεκτρονικός» έμπορος είναι συμβατός με 3D Secure εφαρμογή.

Σύσταση αριθ. 3:

Συλλογή στατιστικών στοιχείων για τις απάτες με κάρτες πληρωμών στο περιβάλλον SEPA

Σύμφωνα με το Πλαίσιο για τις κάρτες πληρωμών στο περιβάλλον του SEPA (SEPA Cards Framework)¹⁰, τα σχήματα καρτών υποχρεούνται να παρέχουν συγκεντρωτικά στατιστικά στοιχεία σχετικά με τις απάτες με κάρτες πληρωμών, καλύπτοντας τόσο τις αμιγώς εθνικές όσο και τις εντός SEPA συναλλαγές¹¹. Η Ομάδα Εργασίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών για τις κάρτες υιοθέτησε, τον Αύγουστο του 2006, τους όρους και τις προϋποθέσεις για τη συλλογή των εν λόγω στατιστικών στοιχείων. Σε συνέχεια των ανωτέρω αποφάσεων συστήνεται η λειτουργία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) ως έμπιστου τρίτου μέρους για τη συλλογή της σχετικής συγκεντρωτικής στατιστικής πληροφόρησης από τα σχήματα καρτών. Οι λεπτομέρειες του τρόπου αναφοράς των εν λόγω στατιστικών στοιχείων θα προκύψουν κατόπιν διαβούλευσης με την ΕΚΤ, προκειμένου να υλοποιηθεί η όλη διαδικασία το συντομότερο δυνατό.

¹⁰ Τμήμα 3.4.

¹¹ Για το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής του SEPA όσον αφορά τις πληρωμές και τις αναλήψεις μετρητών με κάρτα βλέπε ΔΕΛΤΙΟ Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, Α' Τρίμηνο 2007, τεύχος υπ' αριθμ. 48, σελ. 61-65.